

Vilniaus miesto apylinkės prokuratūrai

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos

Vilniaus miesto savivaldybės administracijai

**Dėl sisteminio želdynų ir želdinių apsaugą ir priežiūrą
reglamentuojančių teisės aktų pažeidinėjimo
išduodant leidimus želdinių tvarkymui Vilniaus mieste
ir didelio masto žalos aplinkai padarymo**

2021 m. vasario 26 d., Vilnius

1. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. 30-2503/18(2.1.1E-TD2) „Dėl visuomenės želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisijos sudarymo ir jos nuostatų tvirtinimo“ yra sudaryta visuomeninė želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisija (toliau - **Komisija**) ir patvirtinti Visuomenės želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisijos nuostatai (toliau - **Nuostatai**).
2. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos želdynų įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2016 m. gegužės 11 d. sprendimu Nr. 1-446 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės želdynų ir želdinių apsaugos taisyklių tvirtinimo“ patvirtintomis Vilniaus miesto želdynų ir želdinių apsaugos taisyklėmis, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais želdynų ir želdinių apsaugą, priežiūrą bei visuomenės dalyvavimą sprendžiant aplinkos klausimus.
3. Pagal **Nuostatus** Komisijos veikla taip pat grindžiama Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. D1-87 „Dėl Saugotinų medžių ir krūmų kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo atvejų, šių darbų vykdymo ir leidimų šiems darbams išdavimo, medžių ir krūmų vertės atlyginimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintu Saugotinų medžių ir krūmų kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo atvejų, šių darbų vykdymo ir leidimų šiems darbams išdavimo, medžių ir krūmų vertės atlyginimo tvarkos aprašu (toliau – **Aprašas**).
4. Aprašo 11 str. nurodyta, kad Komisijos išvadą dėl saugotinų medžių ir krūmų pašalinimo būtinybės privaloma gauti (išskyrus atvejus, kai yra atliekama želdinių būklės ekspertizė), kai prašoma kirsti: 11.1. geros ir patenkinamos būklės, nustatytos vadovaujantis Įkainių 2 priedu „Želdinių būklė“, saugotinus medžius ir krūmus; 11.2. 10 ir daugiau vienoje teritorijoje augančių saugotinų medžių ir krūmų; 11.3. gamtinę brandą (kai medžių prieaugis lygus nuliui arba dėl išlūžtančių sausų šakų yra neigiamas) pasiekusius medžius; 11.4. atskiruosiuose želdynuose augančius saugotinus medžius ir krūmus; 11.5. medžius ir krūmus, kurie yra kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingosios savybės.
5. Pagal galiojančią teisinę reguliavimą Komisijai yra priskirtos specialios administracinės funkcijos želdinių bei želdynų priežiūros srityje: **vadovaujantis Nuostatų 21-26 punktais jos priimti**

sprendimai dėl leidimų želdinių kirtimui, genėjimui ar kitokiam pertvarkymui išdavimo yra privalomi, o nesutinkant su Komisijos sprendimais, vadovaujantis Nuostatų 34 punktu, Komisijos sprendimai gali būti apskūsti Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Vadovaujantis Nuostatų 3 punktu Komisijos darbas grindžiamas kolegialiu klausimų svarstymu, teisėtumo principu, asmenine komisijos narių atsakomybe už jos kompetencijai priskiriamų klausimų svarstymą ir sprendimų priėmimo nešališkumu, o priimdama sprendimus Komisija yra savarankiška.
7. Savarankiškumo principas lemia nepriklausomą Komisijos sprendimų priėmimą vadovaujantis specialia Komisijos narių ir pačios Komisijos kompetencija.
8. Vadovaujantis Nuostatų 32.3. punktu, vykdydama funkcijas ir užduotis, Komisija be kita ko privalo informuoti atsakingas institucijas apie pastebėtus želdinių žalojimo faktus.
9. Nuo pat Komisijos įsteigimo Vilniaus mieste susiklostė neteisėta praktika, pagal kurią VMSA atsakingi darbuotojai išduoda leidimus želdiniams tvarkyti nesilaikydami Nuostatų ir kitų privalomų teisės aktų reikalavimų.
10. Vadovaujantis Nuostatų 23 punktu Želdynų poskyris (šiuo metu šio poskyrio funkcijas vykdo Aplinkos apsaugos ir želdinių tvarkymo poskyris; toliau - **Želdynų poskyris**) turi teisę išduoti pareiškėjui leidimą pjauti, genėti ar kitaip pertvarkyti želdinius tik Komisijai nusprendus pritarti leidimo tekstui.
11. Tik Komisijai per nustatytą terminą nepateikus išvados dėl leidimo išdavimo Želdynų poskyris tokius sprendimus (dėl leidimų želdinių kirtimo ir/ar genėjimo darbams) galėtų išduoti savarankiškai (Nuostatų 26 p.).
12. Vadovaujantis Nuostatų 24 punktu Komisijai nusprendus nepritarti leidimo tekstui Želdynų poskyris, vadovaudamasis komisijos išvada, leidimo negali išduoti ir privalo parengti pareiškėjui motyvuotą atsakymą.
13. Kaip minėta, už leidimų išdavimą atsakingas VMSA Želdynų poskyris, vėliau pervadintas Želdynų skyriumi, nuo 2020 m – Aplinkos apsaugos ir želdinių tvarkymo poskyriu. Atsakingi darbuotojai nesilaiko minėto teisinio reglamentavimo, o leidimai želdinių kirtimo ir/ar genėjimo darbams išduodami neteisėtai, t. y. ne tik nesivadovaujant Komisijos išvadomis, bet kartais net ir nelaukiant, kol Komisija nustatytu terminu tokias išvadas pateiks.
14. Net tais atvejais, kai pagal Aprašą Komisijos išvada dėl saugotinių medžių ir krūmų pašalinimo privalo būti gauta, į Komisiją dėl tokio klausimo nagrinėjimo neretai visai nesikreipiama, o leidimai želdiniams tvarkyti išduodami ne tik be Komisijos išvados, bet ir be jos žinios.
15. Tuo pažeidžiami ne tik Aprašo 11 straipsnyje nustatyti reikalavimai, bet ir Nuostatų 31.1. punktas, kuriame numatyta, kad Komisija, įgyvendindama jai pavestas funkcijas, turi teisę gauti raštu paaiškinimus ir informaciją, reikalingą klausimams nagrinėti ir sprendimams priimti, iš Savivaldybės administracijos struktūrinių dalių.
16. Dažnai net esant motyvuotam Komisijos sprendimui, kuriuo nepritariama leidimo išdavimui – leidimai yra išduodami pažeidžiant Nuostatų 24 punktą.
17. Papildomai pažymėtina, kad VMSA išduodamuose leidimuose želdiniams tvarkyti neretai nurodomi neteisingi želdinius apibūdinantys duomenys bei neteisingi faktiniai duomenys, nusakantys želdinių būklę (pvz., be jokio pagrindo nurodoma, jog medis pavojingas), arba nurodomi nepagrįsti želdinių šalinimo motyvai, kurie melagingai sukuria želdinių šalinimo teisinę prielaidą (pvz. pjauti „stipriai pasvirusius“ medžius), neteislingai apskaičiuojama šalinamų želdinių atkuriamoji vertė. Tai daroma netgi tokiais atvejais, kai Komisija iš anksto apie tai perspėja.
18. Pavyzdžiui, pažeidžiant minėtus reikalavimus išduoti šie leidimai želdiniams tvarkyti: **(2021 m.)** Linkmenų g. 2A, nr. A320-81/21(2.3.1.20-MTA), Bernardinų kapinėse, nr.

A320-223/21(2.3.1.20-MTA), Polocko g. 7A, nr. A320-189/21(2.3.1.20-MTA), Lazdynėlių g. 18, nr. A320-90/21(2.3.1.20-MTA); Gilužio g. 23, nr. A320-1968/19(2.3.1.20-ŽEL); **(2020 m.)** Kernavės g., nr. A320-1433/20(2.3.1.20-MTA), Bernardinų kapinėse, nr. A320-1132/20(2.3.1.20-MTA), Vingrių g., nr. A320-1446/20(2.3.1.20-MTA), T. Kosciuškos g. 36, nr. A320-1600/20(2.3.1.20-MTA), Vasaros g. 5, nr. A320-1476/20(2.3.1.20-MTA), Žygimantų g. 10, nr. A320-1368/20(2.3.1.20-MTA), Paškevič Ciotkos g. 20, A320-1027/20(2.3.1.20-ŽEL), Skroblų g. 3, nr. A320-1228/20(2.3.1.20-MTA), Latvių g. 55A, nr. A320-270/20(2.3.1.20-ŽEL), Žygimantų g. 1, nr. A320-844/20(2.3.1.20-ŽEL), Bokšto g. 6, nr. A320-529/20(2.3.1.20-ŽEL), Subačiaus g. 41, nr. A320-923/20(2.3.1.20-ŽEL), Mykolo Lietuvos g. 400 m. atkarpoje, nr. A320-1529/20(2.3.1.20-MTA), Neries krantinė, nr. A320-256/20(2.3.1.20-ŽEL), Žalioji g. 2A, nr. A320-530/20(2.3.1.20-ŽEL) ir A320-519/20(2.3.1.20-ŽEL), ir t. t.

19. Deja, VMSA Komisijai neteikia informacijos apie išduodamus leidimus net to prašant. Tuo yra pažeidžiama Nuostatų 31.1. punkte nustatyta Komisijos teisė *gauti raštu ir žodžiu paaiškinimus ir informaciją, reikalingą klausimams nagrinėti ir sprendimams priimti, iš Savivaldybės administracijos struktūrinių dalinių, struktūrinių teritorinių dalinių, Savivaldybės kontroliuojamų įmonių.*
20. Be to, viešai skelbiamuose duomenyse apie leidimus dažniausiai trūksta esminės informacijos, duomenys ne visada skelbiami reguliariai. Pasitaiko, jog informacija apie išduodamus leidimus nėra viešai skelbiama net kelis mėnesius iš eilės.
21. Neteisėtai išduotais leidimais dažnai yra grindžiami ir pačios VMSA užsakymai želdiniams tvarkyti, kuriuos VMSA lėšomis vykdo šias paslaugas teikiančios įmonės, ir tai rodo sisteminių Komisijos funkcijų ignoravimą.
22. Pagal viešai prieinamą informaciją, šiuo metu už želdinių tvarkymą ir leidimų išdavimą atsako Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus, Aplinkos apsaugos ir želdinių tvarkymo poskyrio bei Vyriausiojo miesto architekto skyriaus darbuotojai.
23. Taigi dabar atskirų VMSA darbuotojų vykdomi veiksmai želdynų ir želdinių tvarkymo srityje yra akivaizdžiai neteisėti ir pripažintini piktnaudžiavimu tarnyba, darančia didžiulę žalą aplinkai.
24. Leidimų želdiniams tvarkyti, kurie buvo išduoti pažeidžiant nustatytą teisinį reglamentavimą per laikotarpį nuo Komisijos įsteigimo, yra gerokai daugiau, negu aukščiau išvardinta.
25. Dėl šių faktų privalo atlikti išsamų administracinį tyrimą, kurio metu turėtų būti nustatyta: neteisėtai (be Komisijos sprendimo arba kitaip pažeidžiant jos veiklą reglamentuojančią tvarką) išduotų leidimų kiekis, atvejai, už tai atsakingi asmenys, padarytos žalos gamtai mastas bei tokių pažeidimų pasekmės. Dėl teisinio reglamentavimo nesilaikymo žalą padarę asmenys privalo būti patraukti asmeninėn teisine atsakomybėn išieškant iš jų paskaičiuotą žalą įstatymų nustatytose ribose.
26. Kaip jau minėta, vadovaujantis Nuostatų 32.3. punktu, vykdydama funkcijas ir užduotis, Komisija, be kita ko, privalo informuoti atsakingas institucijas apie pastebėtus želdinių žalojimo faktus.
27. Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 26 punktu viena iš savivaldybės savarankiškųjų funkcijų yra *savivaldybės teritorijoje esančių želdynų, želdinių apsauga, tvarkymas ir kūrimas*, todėl VMSA laikytina viena iš atsakingų institucijų.
28. Taip pat vadovaujantis LR Želdynų įstatymo 27 straipsnio 1 dalimi *želdynų ir želdinių apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerija ir jos įgaliotos institucijos*. Todėl ši institucija taip pat laikytina viena iš atsakingų institucijų.
29. Padaryta žala gamtai dėl nuolatinio piktnaudžiavimo tarnyba galimai yra didelio masto. Todėl tokią veiką turėtų ištirti prokuratūra.

30. Šis skundas yra savarankiškas pagrindas atlikti administracines procedūras dėl jame įvardintų pažeidimų. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 5 punktu *asmuo, dėl kurio yra pradėta administracinė procedūra, turi teisę dalyvauti tikrinant faktinius duomenis vietoje*, todėl atliekant administracinį tyrimą į jį privalo būti įtrauktas Komisijos atstovas.

Remiantis aukščiau išdėstytais motyvais **p r a š a u** :

- 1) pagal šį skundą atlikti administracinę procedūrą, užtikrinant Komisijos atstovo teisę dalyvauti šioje procedūroje, bei priimti administracinį sprendimą;
- 2) pagal nurodytas faktines aplinkybes bei teisinį želdynų bei želdinių priežiūros reglamentavimą imtis priemonių teisės pažeidimams užkardyti;
- 3) imtis priemonių panaikinti neteisėtai išduotus leidimus želdiniams kirsti ir/ar genėti, pagal kuriuos saugomi želdiniai iki šiol nėra iškirsti;
- 4) imtis priemonių išieškoti gamtai padarytą žalą iš asmenų, dėl kurių neteisėto leidimų išdavimo žala gamtai jau yra padaryta;
- 5) prokuratūrai nustačius nusikaltimų požymius - pradėti ikiteisminį tyrimą, o nustačius viešojo intereso pažeidimus - inicijuoti viešojo intereso gynimą;
- 6) informuoti pareiškėją apie atliekamo(-ų) tyrimo(-ų) eigą, jo išvadas ir priimtus sprendimus.

*Visuomeninės želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisijos
prie Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pirmininkas dr. Dainius Labeckis*